

Opera. (7. ročník)

Opera je hudobný druh, ktorý vznikol na začiatku 17. stor., okolo roku 1600 v Taliansku v baroku. Je jedným z vedúcich hudobných druhov. Opera je hudobno- dramatický žáner, ktorý spája hudbu, divadlo, balet, výtvarné umenie a spev do jedného celku. Opera je celá spievaná, nerozpráva sa tam.

Barok

V období renesancie vzrástol záujem o antické umenie a aj o antické divadlo, grécke komédie a tragédie. Texty antických drám sa zachovali, no renesanční autori nevedeli, aká hudba sa vtedy hrala, a tak museli vymyslieť niečo nové. Vychádzali z toho, že texty treba predviesť zrozumiteľne, nie ako dovtedy v renesancii, kde máme 4 hlasé skladby a každý hlas spieva niečo iné. Preto prišli s *monodickým slohom*, kde je jedna melódia- tá spievaná a ostatné hudobné nástroje robia sprievod. Prvú operu napísal **Jacopo Peri**, avšak nezachovala sa. Jeho ďalšia už zachovaná opera sa volá **Euridice**. Na začiatku baroka komponoval opery aj **Claudio Monteverdi**, tiež písal opery na antické námety *Orfeus et Euridice*, *Arianna*. Opery písal aj **Domenico Scarlatti**. V Taliansku začali vznikať prvé operné domy a divadlá- Benátky, Neapol, Rím... . Opery bývali často dlhé až 6 hodín a skladali sa s uzavretých čísel- **číslová opera** (jedna ária, potom ide tanec, potom ďalšia ária ako jednotlivé čísla). Často sa v nich využívali kastráti, obdivuhodné a veľkolepé scény či kulisy. Za zakladateľa *komickej opery* sa považuje **Giovanni Batista Pergolesi** a jeho opery *Slúžka paňou*- La serva padrona. Z významných barokových skladateľov písal opery **Georg Friedrich Händel** (opera Rodrigo). Typický spôsob operného spevu sa volá *bel canto*- **krásny spev**. V opere sa mužské a ženské hlasy delia podľa výšky (soprán, mezzosoprán, alt, tenor, barytón, bas).

V opere sa využívajú 2 druhy kompozícií:

Ária slúži na vyjadrenie pocitov postáv, je písaná tak aby sa speváci predviedli, technicky náročná, zložitá melódia, veľké intervalové skoky. Známe árie: O mio bambino caro (sopán Puccini- Giani Scgicchi, Ária kráľovnej noci- Mozart- Čarovná flauta- soprán, Ária Carmen- Habanera- Bizet- alt, Zbor Židov- Verdi- Nabucco, **Recitativ** slúži na prerozprávanie deja opery, technicky nenáročný, jednoduchá melódia rytmus. v Ktorá z ukážok je ária a ktorá recitativ?

1..... <https://www.youtube.com/watch?v=LwndvoeCXos>

2..... <https://www.youtube.com/watch?v=g0Kcg7WEJME>

Klasicizmus

Opery v baroku sa dostali do takého štádia, kde bol hlavný iba spev a výkon spevákov, dej a texty sa tým pádom dostali do úzadia. V klasicizme sa to pokúsil úspešne zmeniť Christoph Wilbald Glúck- **Glúckova operná reforma**. Glúck dbal na to, aby bola hudba podriadená a spevu a vyjadrovala spievaný text a dej opery. V klasicizme bol najvýznamnejším operným skladateľom **Wolfgang Amadeus Mozart** (Čarovná flauta, Don Giovanni, Figarova Svadba, Únos zo Serailu, Bastien a Bastienka, Così van tutte....). Beethoven napísal iba jedinú operu Fidelio.

Romantizmus

V romantizme sa opera stala jedným z najkomponovanejších druhov a vznikli veľmi známe a významné operné diela. Tu je výber, ktorý nám ponúka učebnica.

Giuseppe Verdi bol taliansky operný skladateľ výrazná je u neho prepracovaná melódia, opery, **Nabucco** (odtiaľ Zbor Židov), Rigoletto (A. Dumas- Kráľ sa zabáva), *La traviata* (A. Dumas- Dáma s kaméliami- o tragickej láske kurtizány Violety a Alfreda) **Aida** (skomponovaná pri príležitosti otvorenia Suezského prieplavu 1869, libreto čerpá z egyptského prostredia, vojnový veliteľ Radames chce poraziť Etiópanov a získať lásku krásnej otrokyne Aidy, opera má prepracované scény a libreto.

Ukážky: Nabucco (Zbor Židov) <https://www.youtube.com/watch?v=XttF0vg0MGo>

Aida (Triumfálny pochod) <https://www.youtube.com/watch?v=l3w4I-KEIxQ>

Giacommo Puccini komponuje v opernom štýle VERIZMUS verum- pravda, námety zo súčasného života, tragické námety, kritika spoločnosti, nižšie sociálne vrstvy, vychádza z Bizetovej Carmen. Opery: *Bohéma*, *Tosca*, *Madam Butterfly*, *Turandot Gianni Schicchi* . Opera **Turandot** sa odohráva v Číne. Je to rozprávková opera. Turandot: Nessun dorma <https://www.youtube.com/watch?v=2SZsxTBCzoA>

Antonín Dvořák skomponoval opery: **Rusalka**, Čert a Káča, Jakobín, Šelma Sedlák. Rusalka je taktiež rozprávková opera. Rusalka sa zamiluje do princa a túži sa stať človekom, aby získala jeho lásku. Pomôže jej čarodejnica, ktorá ju premení no Rusalka stratí hlas, je nemá. Ak princovu lásku nezíska, opäť sa z nej stane vodná víla. Rusalka súhlasí. Na druhý deň ráno nájde Rusalku pri jazere princ a zaľúbi sa do nej, odvedie si ju do paláca, že sa s ňou oženie. No tam ho všetci odhovárajú. Na ich zasnuby príde cudzia kňažná, ktorá sa rozhodne princa Rusalku odvieť. Princ sa nechá kňažnou pobláznit a Rusalka sa teda vracia smutná do jazera. Opäť poprosí čarodejnicu o pomoc, aby sa zmenila na vodnú vílu, to sa však stane len keď zahubí princa. To Rusalka odmietne. Princ sa vydá Rusalku hľadať k jazeru. Keď sa stretnú, princ ju prosí o odpustenie. Rusalka ho objíma a princ umiera šťastný, pretože zomrel v jej naručí. Ukážka: ária Rusalky
<https://www.youtube.com/watch?v=Ry-iKGaKpmU>

Francúzsko- **George Bizet**- *Carmen* opera zo španielskeho prostredia, o krásnej cigánke Carmen, ktorá rada zväzda mužov, čo sa jej nakoniec stane osudným. Vystupujú tu postavu z nižších spoločenských vrstiev (cigáni, žobráci), neskôr z tejto opery vychádza smer *verismus*.

Nemecko **Carl Maria von Weber** – *Čarostrelec* z poľovníckeho prostredia, rozprávkové námety

Rcichard Wagner Jeho opery už nie sú číslované ale prekomponované, využíva *leitmotívy* (Charakterizujú hl. hrdinu, menia sa s jeho osudom- podobne ako u Berliozu) Opery: Tristan a Izolda, Prsteň Nibelungov, Lohengrin (Odtiaľ je tiež známy svadobný pochod). A iné

Rcichard Strauss Salome, Kavalier s ružou

Rusko

Nikolaj Rímskij Korsakov Ťažisko jeho tvorby boli opery: Snehulienka, Sadko, Rozprávača o cárovi Saltánovi, Zlatý kohútik...

Piotr Iljič Čajkovskij Piková dáma, Eugen Onegin

Česko

Bedřich Smetana Opery: prvá česká národná opera- **Prodaná nevěsta**- na libreto Karla Sabinu, komická opera o láske Jeníka a Mařenky, známa je pieseň Proč by chom se netešili. Další opery: *Dalibor, Libuše, Dvě vdovy, Hubičky, Tajemství, Čertova stena, Braniboři v Čechách*.

Leoš Janáček Opery: Příhody líšky Bystroušky, Výlety pana Broučka na měsíc, Káťa Kabanová, Z mrtvého domu

Slovensko

Ján Levoslav Bella Kováč Wieland

Ján Cikker Juro Jánošík, Beg Bajazit, Mistr Scrooge

Eugen Suchoň Krútnava

Známi operní speváci a speváčky- interpreti

Tenoristi Andrea Bocelli, (Talian) Luciano Pavarotti (Talian) José Caruso (Španiel) Peter Dvorský

Barytón Martin Babjak

Soprán Monserat Cabalé (Španieslko) Mária Callas (Grécko) Ema Desetinová Česko) Edita Grúberová Lucia Poppová Sisa Sklovská

Napíš stupnicu **As dur od As** smerom nahor. Vytvor T, S a D, v danej stupnici a D7 od tónu es. Napíš k nej paralelnú a rovnomennú stupnicu slovom.

paralelná _____

rovnomenná _____

